

گزارش ماهانه نقض حقوق بشر ایران

تیرماه ۱۴۰۵

آمار و تحلیل اعدام‌ها، احکام قضایی، بازداشت‌ها و وضعیت کارگران

لیگ حقوق بشر زندانیان ایران (نفس در قفس)
[/https://bciran.org](https://bciran.org)

خلاصه اجرایی

- اجرای حکم اعدام برای دست کم ۵۵ زندانی، از جمله ۵ زندانی سیاسی
- صدور حکم اعدام برای دست کم ۲۸ متهم (۱۹ زندانی سیاسی) و تأیید حکم اعدام ۵ متهم دیگر در دیوان عالی کشور
- بازداشت دست کم ۹۶ شهروند به اتهامات سیاسی، عقیدتی، رسانه‌ای و مدنی
- صدور حکم شلاق برای دست کم ۱۶ متهم؛ در میان موارد مستندشده، دست کم ۷ نفر (۵ زندانی سیاسی) به مجموع ۵۳۷ ضربه شلاق محکوم شدند
- صدور حکم حبس برای ۸۸ متهم سیاسی و عقیدتی، معادل ۴۵۹ سال و ۹ ماه و ۱ روز؛ فوت سه زندانی در بازداشت
- دست کم ۱۸ کارگر بر اثر حوادث ناشی از کار جان باختند و دست کم ۶۷ کارگر دیگر مصدوم شدند
- اخراج دست کم ۲۴۰ کارگر در چند واحد صنعتی و خدماتی، هم‌زمان با تورم سالانه ۶۶ درصدی اعلام‌شده از سوی مرکز آمار ایران
- دست کم ۱۰ زن قربانی خشونت خانگی و قتل شدند
- برگزاری بیش از ۴۰۰ حرکت اعتراضی و تداوم اعتصاب غذای «سه‌شنبه‌های نه به اعدام» در صد و سی‌امین هفته خود، در ۵۹ زندان کشور

مقدمه

تیرماه ۱۴۰۵ در شرایطی سپری شد که تشدید تنش نظامی میان جمهوری اسلامی ایران و آمریکا به بستری برای افزایش سرکوب داخلی بدل شد. گزارش‌ها و شواهد موجود از تشدید نگران‌کننده نقض حقوق بشر در این ماه حکایت دارد؛ روندی که با افزایش صدور و اجرای احکام اعدام، بازداشت‌های خودسرانه و محدودسازی آزادی‌های اساسی همراه بوده است. حکومت با بهره‌گیری از فضای امنیتی و بحران جنگی، سرکوب مخالفان و تشدید فشار بر زندانیان را در دستور کار خود قرار داده است.

در این ماه دست کم ۵۵ مورد اعدام، از جمله ۵ زندانی سیاسی، ثبت شده است؛ آماری که نشان‌دهنده تداوم استفاده از مجازات مرگ به‌عنوان ابزاری برای ایجاد هراس و کنترل جامعه است. هم‌زمان، کارزار «سه‌شنبه‌های نه به اعدام» در صد و سی‌امین هفته خود، در ۵۹ زندان کشور ادامه یافت. همچنین حدود ۱۵۰۰ زندانی محکوم به اعدام در واحد ۲ زندان قزلحصار، در اعتراض به از سرگیری اجرای احکام و انتقال زندانیان برای اعدام، دست به اعتصاب غذا زدند و خواستار لغو تمامی احکام اعدام، از جمله احکام زندانیان سیاسی، شدند.

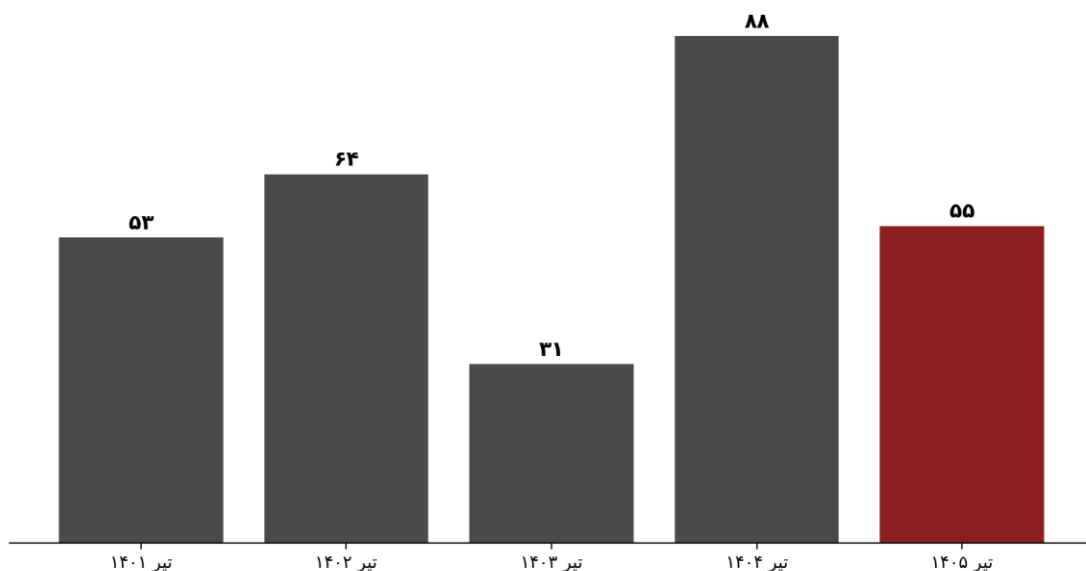
هیئت حقیقت‌یاب سازمان ملل درباره ایران نیز نسبت به صدور احکام اعدام برای متهمان سیاسی پرونده موسوم به «میدان علیخانی» اصفهان ابراز نگرانی کرده و خواستار توقف اجرای این احکام شده است. این گزارش می‌کوشد با مستندسازی و تحلیل آماری این روندها، تصویری روشن از وضعیت حقوق بشر در تیرماه ۱۴۰۵ ارائه دهد.

بخش یک: آمار کلی اعدام‌ها در تیرماه ۱۴۰۵

۱.۱ روند پنج‌ساله در ماه تیر

مقایسه آمار اعدام در ماه تیر طی پنج سال گذشته، نوسان شدید اما تداوم بدون انقطاع استفاده از مجازات اعدام را نشان می‌دهد: تیر ۱۴۰۱ با ۵۳ مورد، تیر ۱۴۰۲ با ۶۴ مورد، تیر ۱۴۰۳ با کاهش محسوس به ۳۱ مورد، تیر ۱۴۰۴ با جهش شدید به ۸۸ مورد (بالاترین رقم این بازه)، و تیر ۱۴۰۵ با ۵۵ مورد. رقم امسال گرچه نسبت به تیر ۱۴۰۴ حدود ۳۷ درصد کاهش نشان می‌دهد، اما همچنان نزدیک به میانگین پنج‌ساله (۵۸ مورد) و به‌طور محسوس بالاتر از تیر ۱۴۰۳ است؛ روندی که نشان می‌دهد کاهش نسبت به رکورد سال قبل را نباید به معنای تغییر رویه ساختاری تلقی کرد.

مقایسه تعداد اعدام‌ها در ماه تیر طی پنج سال اخیر

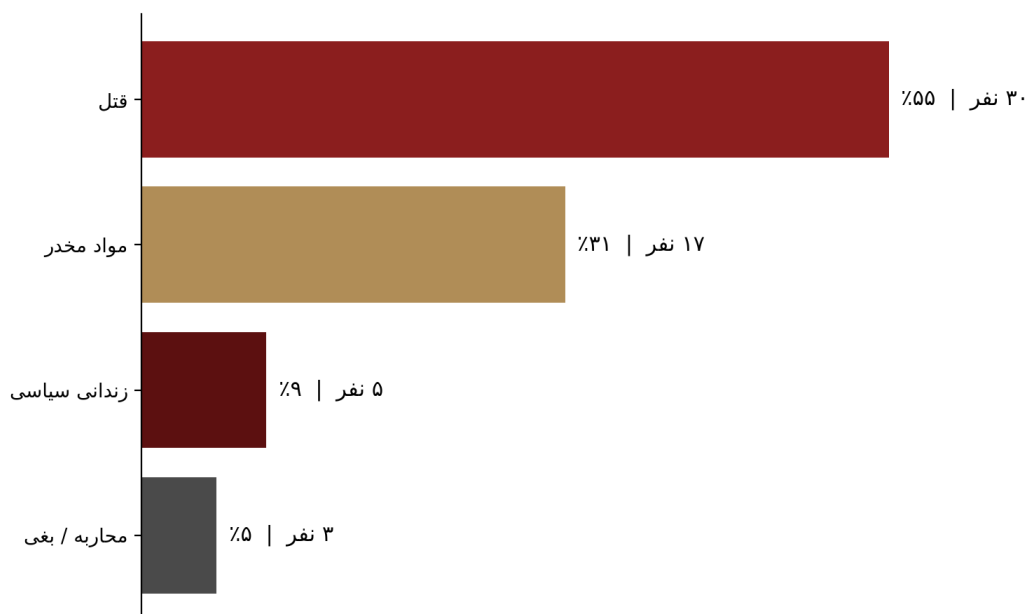

۱.۲ اتهامات اعلام‌شده

بر اساس گزارش مرکز آمار «لیگ حقوق بشر زندانیان ایران»، در میان ۵۵ مورد اعدام تیرماه، بیشترین اتهام اعلام‌شده «قتل» با ۳۰ مورد (۵۵ درصد) بوده و پس از آن جرایم مرتبط با مواد مخدر با ۱۷ مورد (۳۱ درصد) قرار دارد. ۵ زندانی سیاسی (۹ درصد) با نام‌های محمد امینی دهقانی، عارف خوشکار، عرفان اسفندیاری، گل محمد محمدی و مهدی خانکی اعدام شدند. چهار نفر نخست به اتهام «محاربه از طریق مشارکت در اعتراضات سراسری دی‌ماه ۱۴۰۴» و مهدی خانکی به اتهام «محاربه

از طریق عضویت در سازمان مجاهدین خلق» به اعدام محکوم شده بودند. در سایر موارد، اتهامات شامل ۲ مورد «بغی» از طریق عضویت در داعش و یک مورد «محاربه» مرتبط با سرقت مسلحانه بوده است.

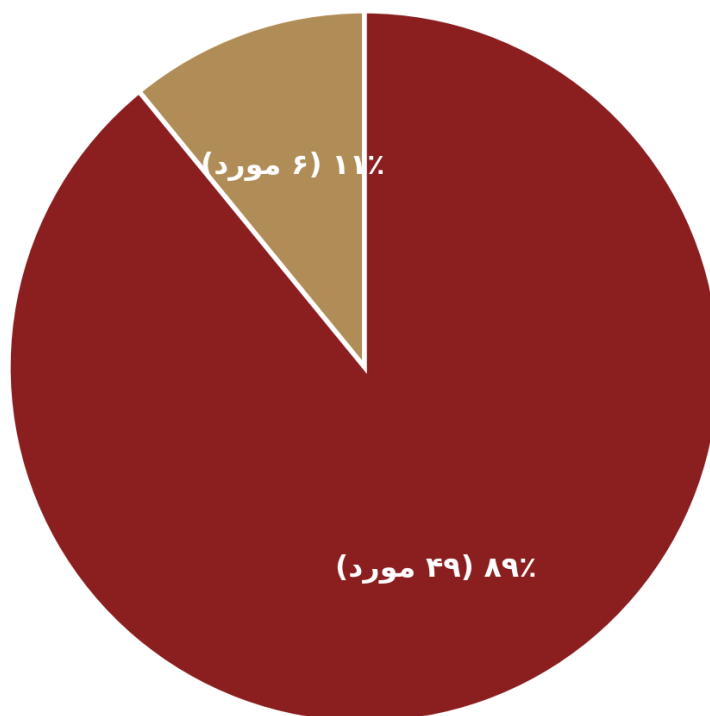
اتهامات اعلام شده برای اعدام شدگان - تیر ۱۴۰۵ (مجموع ۵۵ مورد)

۱.۳ شکاف شفافیت: آمار رسمی در برابر مستندسازی مستقل

از مجموع ۵۵ مورد اعدام ثبت شده در تیرماه، تنها ۶ مورد (۱۱ درصد) از سوی منابع رسمی حکومتی اعلام شده و ۴۹ مورد دیگر (۸۹ درصد) صرفاً توسط نهادهای حقوق بشری مستندسازی و منتشر شده است. این شکاف گسترده میان آمار رسمی و گزارش نهادهای مستقل، بار دیگر بر نبود شفافیت نظام مند در اطلاع رسانی درباره اجرای احکام اعدام در ایران تأکید می کند و نشان می دهد بخش عمده اعدام ها در سکوت رسانه ای رسمی و بدون اطلاع رسانی پیشین به خانواده ها یا وکلا اجرا می شود.

منبع اطلاع‌رسانی اعدام‌ها در تیر ۱۴۰۵

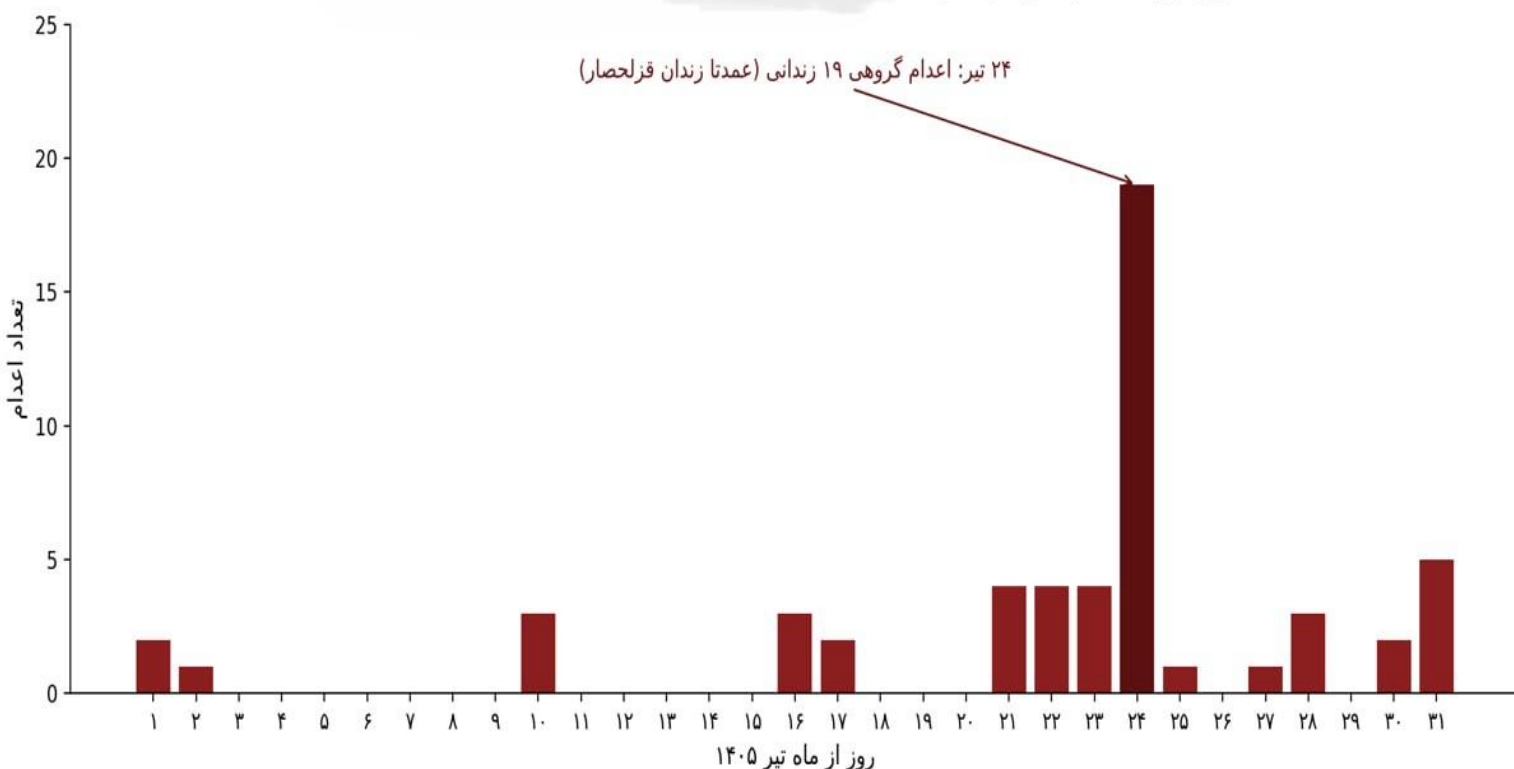
اعلام رسمی حکومتی
مستندسازی نهادهای حقوق بشری

۱.۴ توزیع زمانی اعدام‌ها در طول ماه

این توزیع به شدت نامتوازن است: تنها در یک روز، ۲۴ تیر، دست کم ۱۹ زندانی (معادل ۳۵ درصد از کل اعدام‌های ماه) عمدتاً در واحد ۲ زندان قزلحصار اعدام شدند. این اعدام گروهی هم‌زمان با اعتصاب غذای حدود ۱۵۰۰ زندانی محکوم به اعدام در همان زندان در اعتراض به از سرگیری اجرای احکام رخ داد و می‌توان آن را نمونه‌ای از الگوی «اعدام‌های موجی» دانست که در بازه‌های کوتاه و متمرکز اجرا می‌شوند تا اثر بازدارندگی و ارباب حداکثری داشته باشند. خوشه دیگری از اعدام‌ها نیز در بازه ۲۱ تا ۲۳ تیر (۱۲ مورد) و در روز ۳۱ تیر (۵ مورد) قابل مشاهده است.

توزیع روزانه اعدام‌ها در طول تیر ۱۴۰۵

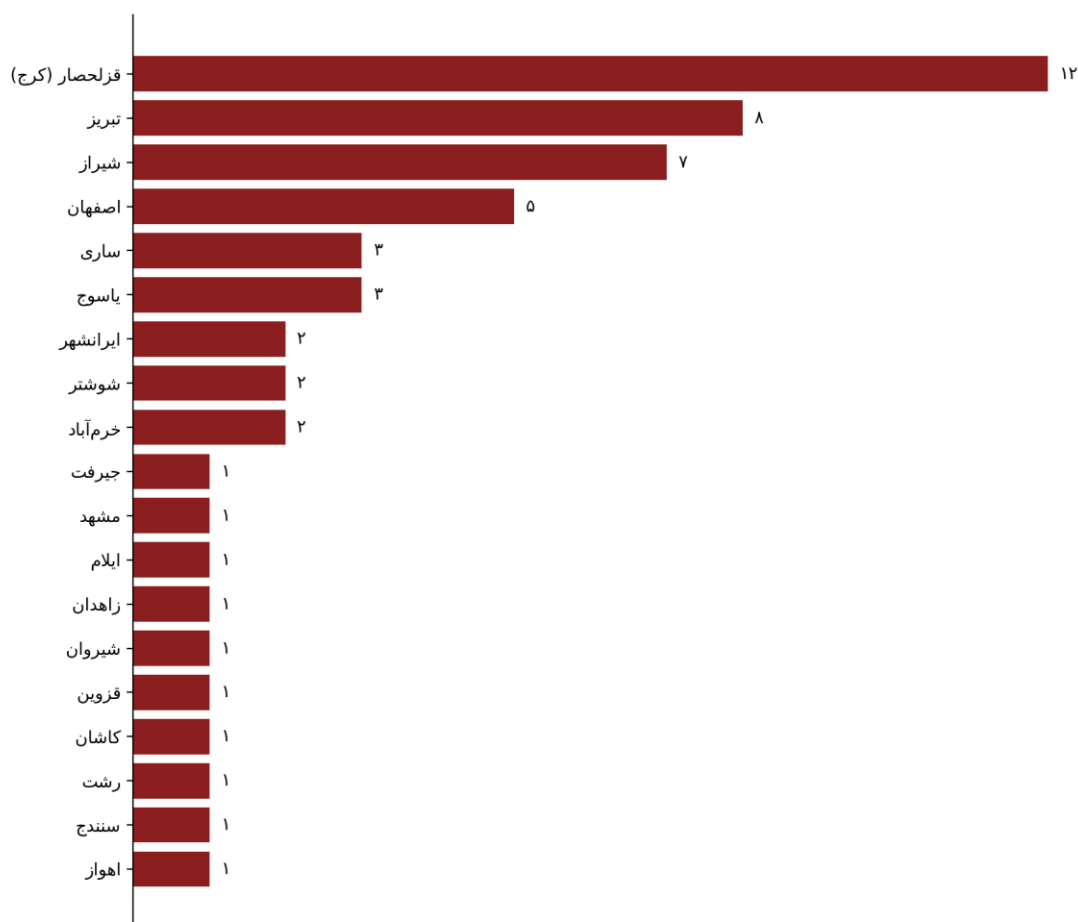
۲۴ تیر: اعدام گروهی ۱۹ زندانی (عمدتاً زندان قزلحصار)

۱.۵ پراکندگی جغرافیایی

اعدام‌های تیرماه در دست‌کم ۱۹ شهر و در بیش از ۱۵ استان کشور، از سیستان و بلوچستان تا آذربایجان شرقی و از خوزستان تا خراسان رضوی، اجرا شده‌اند که نشان‌دهنده گستردگی جغرافیایی و سراسری بودن این پدیده است. با این حال، توزیع یکنواخت نیست: زندان قزلحصار کرج به‌تنهایی میزبان ۱۲ مورد (۲۲ درصد)، تبریز ۸ مورد (۱۵ درصد) و شیراز ۷ مورد (۱۳ درصد) بوده‌اند؛ یعنی نیمی از اعدام‌های کل کشور در تیرماه تنها در سه شهر متمرکز شده است. این تمرکز، به‌ویژه در قزلحصار، هم‌زمان با اعتصاب غذای گسترده زندانیان محکوم به اعدام در همین زندان، بر نقش این زندان به‌عنوان یکی از کانون‌های اصلی اجرای احکام اعدام در کشور تأکید دارد.

پراکندگی جغرافیایی اعدام‌ها در تیر ۱۴۰۵ (بر حسب شهر محل اجرا)

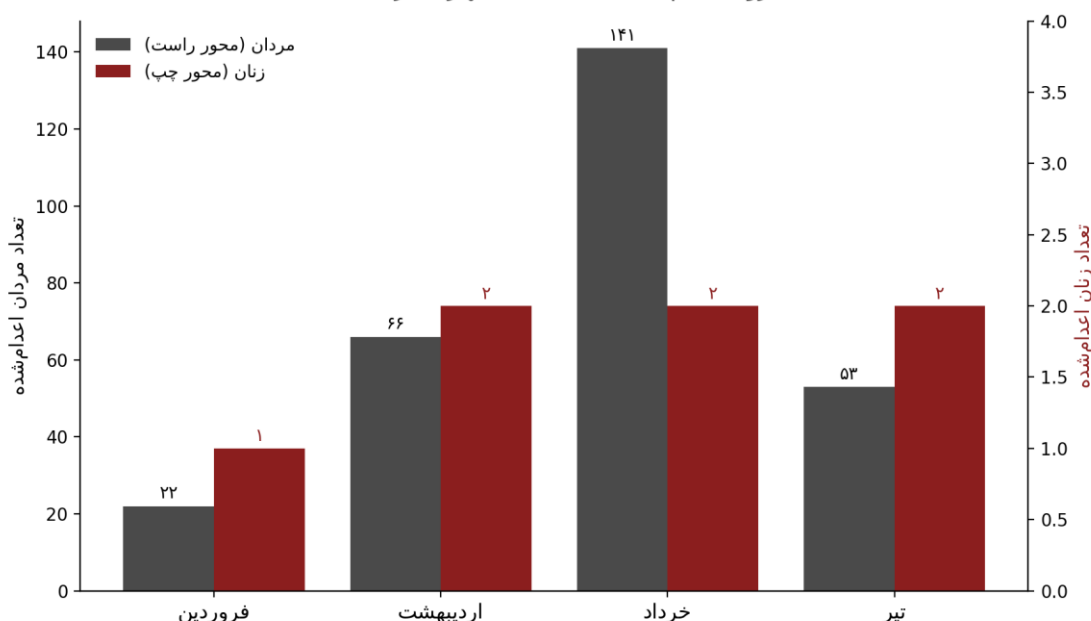

بخش دو: تحلیل بر اساس ویژگی‌های اعدام‌شدگان

۲.۱ جنسیت

در تیرماه ۱۴۰۵ دست‌کم ۲ زن اعدام شدند: ستایش محمدپور که در زندان شیراز و به اتهام مرتبط با جرایم مواد مخدر اعدام شد، و پروین چاردولی که در زندان قزلقصار و به اتهام قتل حکم او اجرا شد. روند چهارماهه نخست سال ۱۴۰۵ نشان می‌دهد شمار زنان اعدام‌شده نسبتاً ثابت (۱ تا ۲ نفر در ماه) اما پیوسته بوده، در حالی که شمار مردان اعدام‌شده نوسان بسیار بیشتری داشته و در خرداد به اوج ۱۴۱ مورد رسیده است. بنا به گزارش مرکز آمار «لیگ حقوق بشر زندانیان ایران»، در سال ۱۴۰۴ دست‌کم ۶۷ زن در زندان‌های سراسر کشور اعدام شدند که در میان آنان یک کودک مجرم قربانی کودک‌همسری نیز وجود داشت؛ نکته‌ای که ابعاد جنسیتی و بین‌نسلی خشونت ساختاری علیه زنان در نظام کیفری ایران را برجسته می‌کند.

روند اعدام به تفکیک جنسیت - بهار تا تیر ۱۴۰۵

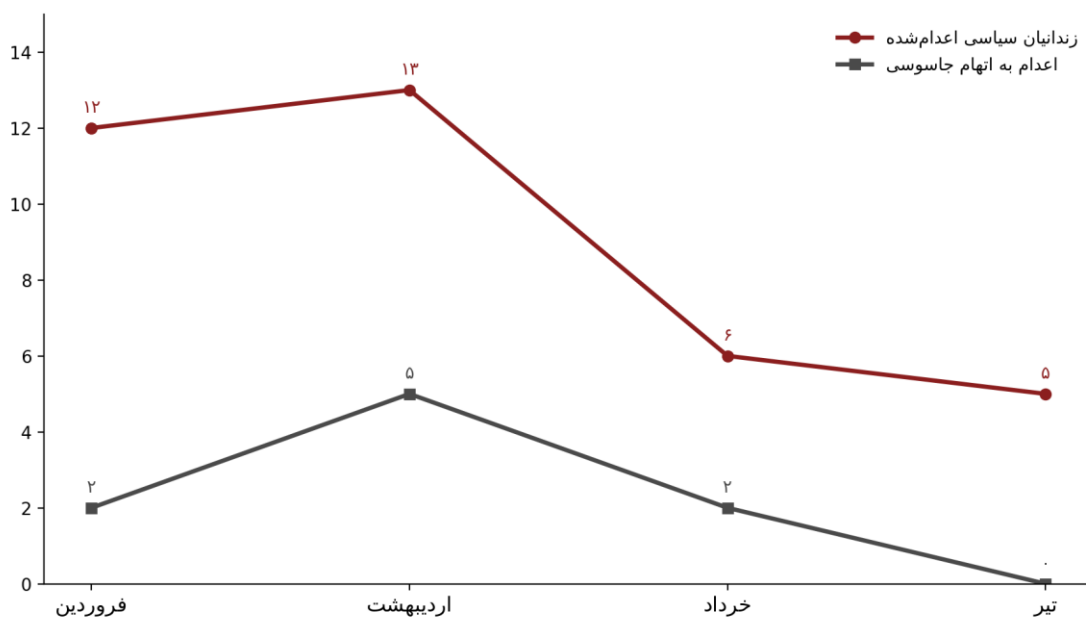
۲.۲ کودکان مجرم: اعدام بزهکاران زیر سن قانونی

میثم ایرندگانی که در زمان وقوع جرم تنها ۱۴ سال سن داشت، پس از رسیدن به ۱۸ سالگی در زندان ایرانشهر اعدام شد. اجرای حکم اعدام برای فردی که در زمان وقوع جرم کودک بوده، صرف نظر از سن او در زمان اجرای حکم، به صراحت با کنوانسیون حقوق کودک (CRC) در تعارض است؛ کنوانسیونی که اعدام افراد زیر ۱۸ سال در زمان ارتکاب جرم را به طور مطلق ممنوع کرده است. تأخیر چندساله میان محکومیت و اجرای حکم، که در نظام کیفری ایران برای «به سن قانونی رساندن» محکوم به کار گرفته می شود، ماهیت ناقض حقوق کودک بودن این مجازات را تغییر نمی دهد و از منظر حقوق بین الملل بشر با انتقادهای جدی مواجه است.

۲.۳ زندانیان سیاسی و امنیتی

روند اعدام زندانیان سیاسی طی بهار تا تیر ۱۴۰۵ کاهشی اما پیوسته بوده است: ۱۲ نفر در فروردین، ۱۳ نفر در اردیبهشت، ۶ نفر در خرداد و ۵ نفر در تیر. در همین بازه، اعدام به اتهام جاسوسی از ۲ مورد در فروردین به ۵ مورد در اردیبهشت رسید و در تیر به صفر کاهش یافت. با این حال کاهش رقم ماهانه زندانیان سیاسی اعدام شده را نباید نشانه کاهش فشار بر این گروه دانست: در همین ماه، دیوان عالی کشور احکام اعدام ۱۲ زندانی سیاسی پرونده موسوم به «میدان علیخانی» اصفهان را تأیید کرد که اجرای آن در ماه های آینده محتمل است.

روند اعدام زندانیان سیاسی و متهمان جاسوسی - بهار تا تیر ۱۴۰۵

زندانان سیاسی اعدام شده در تیرماه ۱۴۰۵

نام	محل اجرای حکم	تاریخ	اتهام
محمد امینی دهقانی	اصفهان	۲۴ تیر	محاربه از طریق مشارکت در اعتراضات دی ماه ۱۴۰۴
عارف خوشکار	زندان قزلحصار	۲۴ تیر	محاربه، حمل و استفاده از سلاح، قتل یک عضو بسیج
عرفان اسفندیاری	اصفهان	۲۸ تیر	محاربه از طریق مشارکت در اعتراضات دی ماه ۱۴۰۴
گل محمد محمدی (تبعه افغانستان)	اصفهان	۲۸ تیر	محاربه از طریق مشارکت در اعتراضات دی ماه ۱۴۰۴
مهدی خانکی	زندان قزلحصار	۳۰ تیر	محاربه از طریق عضویت در سازمان مجاهدین خلق

۲.۴ اتباع خارجی

در میان اعدام شدگان تیرماه، گل محمد محمدی به عنوان تبعه افغانستان شناسایی شده است؛ حضور اتباع خارجی و مهاجران افغان در آمار اعدام ایران در سال های اخیر به طور مکرر گزارش شده و یکی دیگر از ابعاد نگران کننده کاربرد گسترده مجازات اعدام در این کشور است.

بخش سه: جمهوری اسلامی ایران و نقض سیستماتیک استانداردهای بین المللی

در حالی که بخش بزرگی از جامعه جهانی به سوی محدودسازی و لغو مجازات اعدام پیش می رود، جمهوری اسلامی ایران همچنان در جایگاه دوم بالاترین نرخ اعدام در جهان قرار دارد و به صورت سیستماتیک اصول بنیادین حقوق بشر را نادیده می گیرد. ایران با وجود عضویت در برخی از مهم ترین معاهدات بین المللی حقوق بشری، در عمل هیچ گونه پایبندی واقعی به تعهدات خود ندارد:

- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR) — که بر حق حیات، ممنوعیت شکنجه و تضمین دادرسی عادلانه تأکید دارد.

- کنوانسیون حقوق کودک (CRC) — که اعدام افراد زیر ۱۸ سال در زمان ارتکاب جرم را به صراحت ممنوع کرده است.
- کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان (CEDAW) — ایران عضو آن نیست، اما قوانین و رویه‌هایش در خصوص زنان اعدام‌شده، تبعیض و خشونت ساختاری علیه زنان را تشدید می‌کند.
- اصول راهنمای سازمان ملل برای استفاده از مجازات اعدام — که این مجازات را باید به «محدودترین و شدیدترین جرائم» و با دادرسی کامل و بی‌نقص محدود کند؛ استانداردی که در ایران به ندرت رعایت می‌شود.

بخش چهار: صدور و تأیید احکام اعدام

در تیر ۱۴۰۵، دست‌کم برای ۲۸ متهم حکم اعدام صادر شد و حکم اعدام ۵ زندانی دیگر نیز توسط دیوان عالی کشور تأیید گردید. از این میان ۱۹ نفر زندانی سیاسی و ۹ نفر به اتهام قتل به اعدام محکوم شدند. زندانیان سیاسی ارغوان فلاحی و امیرحسن اکبری منفرد به اتهام «بغی از طریق ارتباط با سازمان مجاهدین خلق» توسط شعبه ۱۵ دادگاه انقلاب تهران به ریاست قاضی ابوالقاسم صلواتی به اعدام محکوم شدند. وحید خان صنمی به اتهام «محاربه از طریق شرکت در اعتراضات دی‌ماه ۱۴۰۴» توسط همین شعبه به اعدام محکوم شد. کمال خان بابایی به اتهام محاربه و تخریب اموال عمومی در جریان اعتراضات دی‌ماه، توسط شعبه یک دادگاه انقلاب قزوین به ریاست قاضی اسدی به اعدام محکوم شد. مهنام نواب صفوی نیز به اتهام مشابه به اعدام محکوم شد. مجتبی دهبندی و کیانوش همزه‌ای کاررونی به اتهام «امدادسانی پزشکی به مجروحان اعتراضات سراسری ۱۴۰۴» توسط دادگاه انقلاب شیراز به اعدام محکوم شدند.

در تحول مهم دیگر، احکام اعدام ۱۲ زندانی سیاسی پرونده موسوم به «میدان علیخانی» اصفهان — که در جریان اعتراضات دی‌ماه ۱۴۰۴ صادر شده بود — توسط دیوان عالی کشور تأیید شد:

- علیرضا سپاهی
- ابوالفضل سپاهی
- قائم حسینی
- گل محمد محمدی
- شروین باقریان
- عرفان اسفندیاری
- امیرحسین صفری
- امیرحسین ملکی
- علی دشتی
- ابوالفضل ابراهیمی
- علیرضا رئیسی
- امیرحسین ابراهیمی انالوچه

گفتنی است شماری دیگر از زندانیان سیاسی در شهرهای مختلف کشور به اعدام محکوم شده یا احکام صادره آنان به تأیید دیوان عالی کشور رسیده، اما به دلیل تأخیر زمانی در افشای خبرهای مربوطه، در این گزارش قید نشده‌اند؛ نکته‌ای که نشان می‌دهد ارقام واقعی احتمالاً بالاتر از آمار مستند شده است.

بخش پنجم: موج بازداشت‌ها

در تیرماه، هم‌زمان با تشدید فضای پرتنش منطقه‌ای و ادامه روند سرکوب‌های داخلی، موج بازداشت شهروندان در ایران همچنان ادامه یافت. بر اساس آمارهای ثبت‌شده، دست‌کم ۹۶ شهروند در تیرماه به دلایل مختلف — از جمله اتهامات سیاسی، ارتباط یا همکاری با گروه‌های مخالف حکومت، ارتباط با رسانه‌های خارج از کشور، فعالیت‌های تبلیغی، فعالیت‌های مرتبط با اقلیت‌های مذهبی و بیان دیدگاه‌ها در فضای مجازی — بازداشت شده‌اند. این وضعیت هم‌زمان با افزایش شمار اعدام‌ها و گسترش فشارهای امنیتی علیه جامعه مدنی، فعالان سیاسی و عقیدتی رخ داده است. در میان بازداشت‌شدگان طیف گسترده‌ای دیده می‌شود:

- زندانیان سیاسی سابق
 - خانواده‌های زندانیان سیاسی و خانواده‌های دادخواه
 - فعالان سیاسی، مدنی، رسانه‌ای، هنری و فضای مجازی
 - دانشجویان، معلمان و وکلای دادگستری
 - شهروندان بهایی و سایر اقشار جامعه
- برخوردهای امنیتی با شهروندان، فعالان مدنی، روزنامه‌نگاران، کنشگران سیاسی و عقیدتی همچنان یکی از ابزارهای اصلی حکومت برای محدود کردن آزادی بیان و سرکوب هرگونه اعتراض و مطالبه‌گری اجتماعی به شمار می‌رود.

بخش ششم: محکومیت‌های قضایی، حبس، شلاق و مرگ در بازداشت

۶.۱ احکام حبس

برای ۸۸ پرونده مرتبط با متهمان سیاسی و عقیدتی احکام قضایی صادر شد. جمع کل احکام حبس صادرشده ۲۶۳ سال و ۱۰ ماه و ۱۸ روز است؛ احکام صادره برای ۳۲ زندانی اعتراضات دی‌ماه ۱۴۰۴ در پرونده «میدان علیخانی» که هرکدام بین ۵ تا ۱۰ سال حبس محکوم شدند نیز به این رقم افزوده می‌شود، هرچند تفکیک دقیق آن روشن نشده است. ۴ نفر از محکومین سیاسی برای اجرای حکم صادره بازداشت شدند.

۶.۲ مرگ در زندان

بر اساس گزارش‌های دریافتی، طی تیرماه سه زندانی در زندان‌های ایران جان خود را از دست دادند. مصطفی نظامی، ۳۳ ساله و متهم به قتل، و شهاب باوی، زندانی مرتبط با پرونده مواد مخدر، هر دو در زندان قزلحصار کرج و تحت حکم اعدام، جان باختند؛ علت مرگ این دو زندانی خودکشی اعلام شده است. همچنین افشین البندی، قهرمان بوکس و عضو پیشین تیم ملی، در زندان اصفهان جان باخت که وضعیت نامناسب بهداشتی زندان و ابتلای وی به بیماری، از عوامل مؤثر در مرگ او عنوان

شده است. مرگ این سه زندانی بار دیگر نگرانی‌ها درباره شرایط نامناسب نگهداری، کمبود خدمات درمانی و فشارهای روانی حاکم بر زندان‌های ایران را افزایش داده است.

۶.۳ صدور و اجرای حکم شلاق

در تیرماه، دست‌کم ۷ متهم، از جمله ۵ زندانی سیاسی، به مجموع ۵۳۷ ضربه شلاق محکوم شدند. شش زندانی سیاسی از بازداشت‌شدگان اعتراضات دی‌ماه ۱۴۰۴ به این مجازات محکوم شده‌اند: نیما شیری (۷۴ ضربه)، حمزه احمدی طراقی (۱۴۸ ضربه)، یاسر ریحانی (۸۰ ضربه)، ندا دده‌جانی (۳۱ ضربه) و ستایش (به‌نوش) سرابی (۳۱ ضربه). همچنین یک زندانی به نام آنیتا به اتهام «جریحه‌دار کردن عفت عمومی» به ۷۴ ضربه شلاق و یک زندانی دیگر به اتهام «تجاوز» به ۹۹ ضربه شلاق محکوم شد. مجازات شلاق از مصادیق مجازات‌های بدنی و تحقیرآمیز است که با اصل کرامت انسانی در تعارض بوده و با استانداردهای اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی درباره منع رفتارهای غیرانسانی ناسازگار است. با این حال، صدور و اجرای این احکام همچنان در نظام قضایی ایران ادامه دارد.

بخش هفت: کارگران - حوادث کار، اخراج‌های گسترده و بحران اقتصادی

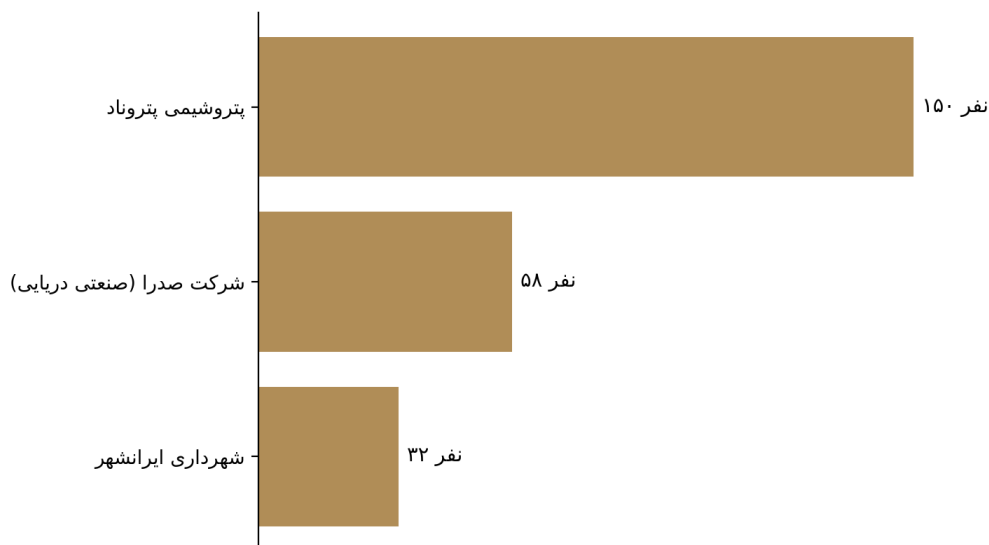
۷.۱ حوادث ناشی از کار

به دلیل نبود ایمنی کافی، در تیرماه دست‌کم ۱۸ کارگر در حین کار جان باختند و ۶۷ کارگر دیگر دچار مصدومیت شدند. عوامل اصلی این حوادث عبارت‌اند از نبود تجهیزات ایمنی استاندارد، عدم آموزش و نظارت کافی، و سهل‌انگاری کارفرمایان. به گفته معاون وزارت بهداشت، سالانه حدود ۱۰ هزار نفر در ایران بر اثر حوادث کار جان می‌بازند، در حالی که آمار رسمی ثبت‌شده تنها بیش از ۲۰۰۰ مرگ سالانه را پوشش می‌دهد و کارگران غیررسمی، کولبران و سوخت‌بران اساساً در این آمار گنجانده نمی‌شوند. این شکاف آماری خود گواهی بر ابعاد پنهان بحران ایمنی شغلی در ایران است.

۷.۲ اخراج کارگران

در تیرماه دست‌کم ۲۴۰ کارگر در چند واحد صنعتی و خدماتی کشور از کار اخراج شدند. تعدادی از کارگران شرکت «سپروحرکت» راه‌آهن زاهدان به دلایل نامعلوم برکنار شدند. ۵۸ کارگر شرکت صنعتی دریایی ایران (صدرا) بدون اعلام دلایل مشخص اخراج شدند. ۱۵۰ کارگر شرکت پتروشیمی پتروناد تحت عنوان «تعدیل نیرو» شغل خود را از دست دادند و ۳۲ کارگر شهرداری ایرانشهر، بنا بر گزارش‌ها، در پی فشارهای حراست شهرداری و اداره اطلاعات ایرانشهر اخراج شدند.

اخراج کارگران به تفکیک واحد صنعتی/خدماتی - تیر ۱۴۰۵ (حدافل ۲۴۰ نفر ثبت شده)

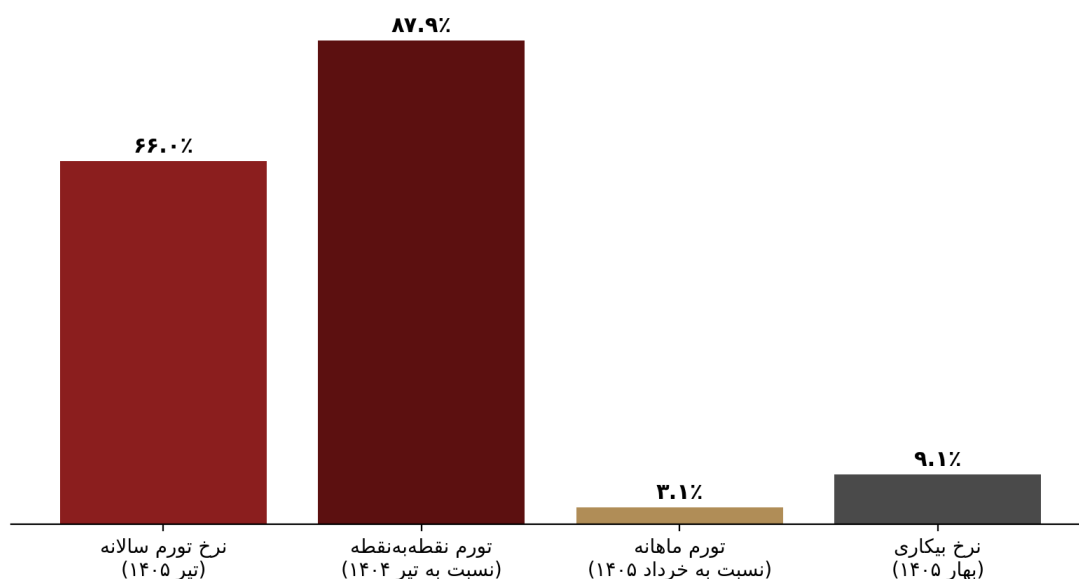

۷.۳ تحلیل: پیوند اخراج کارگران با وضعیت رسمی اقتصاد و تورم

اخراج‌های تیرماه در بستری رخ می‌دهد که حتی بر اساس گزارش‌های رسمی نهادهای حکومتی ایران، وضعیت معیشتی کارگران رو به وخامت است. مرکز آمار ایران نرخ تورم سالانه تیرماه ۱۴۰۵ را ۶۶.۰ درصد اعلام کرده است؛ به این معنا که شاخص قیمت مصرف‌کننده در دوازده‌ماهه منتهی به تیر نسبت به دوره مشابه سال قبل ۶۶ درصد افزایش یافته است. نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه (نسبت مستقیم تیر ۱۴۰۵ به تیر ۱۴۰۴) حتی بالاتر و معادل ۸۷.۹ درصد بوده است — یعنی هزینه یک سبد ثابت کالا و خدمات برای خانوار ایرانی در یک سال تقریباً دو برابر شده است. تورم ماهانه تیر نیز ۳.۱ درصد ثبت شده که نشان می‌دهد فرسایش قدرت خرید همچنان با شتاب ادامه دارد. طبق همین گزارش رسمی، دهک‌های کم‌درآمد (به‌ویژه دهک دوم با تورم ۷۳.۵ درصدی) فشار به‌مراتب سنگین‌تری نسبت به دهک‌های پردرآمد (۶۳.۹ درصد برای دهک دهم) متحمل شده‌اند؛ شکافی که مستقیماً بر جامعه کارگری، که عمدتاً در دهک‌های پایین‌تر درآمدی قرار دارد، اثر می‌گذارد.

هم‌زمان، نرخ بیکاری رسمی افراد ۱۵ ساله و بیشتر در بهار ۱۴۰۵ با افزایش ۱۰.۸ واحد درصدی نسبت به بهار سال قبل، به ۹.۱ درصد رسیده و نرخ بیکاری جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله به ۲۳.۴ درصد صعود کرده است — یعنی نزدیک به یک‌چهارم جوانان فعال اقتصادی کشور بدون شغل‌اند. در چنین بستری، اخراج دست‌کم ۲۴۰ کارگر در تیرماه، ولو در مقیاس مطلق عددی محدود، نمادی از یک روند ساختاری گسترده‌تر تعدیل نیرو، بی‌ثباتی شغلی و کوچک‌سازی واحدهای تولیدی و خدماتی است که آمار رسمی خود حکومت آن را تأیید می‌کند. اخراج کارگران شهرداری ایرانشهر با استناد به «فشار حراست و اداره اطلاعات» نیز نشان می‌دهد ابزار اخراج، فراتر از انگیزه‌های اقتصادی صرف، گاه به‌عنوان اهرم فشار امنیتی-انتظامی نیز به کار گرفته می‌شود. مجموع این عوامل — تورم فزاینده، افت قدرت خرید، افزایش بیکاری و اخراج‌های بدون تضمین شغلی یا بیمه بیکاری مؤثر — چرخه‌ای از ناامنی معیشتی برای طبقه کارگر ایران رقم می‌زند که با سرکوب سیاسی و مدنی هم‌زمان است، نه مستقل از آن.

شاخص‌های اقتصادی رسمی ایران - تیر و بهار ۱۴۰۵ (منبع: مرکز آمار ایران)

بخش هشت: خشونت علیه زنان

در تیرماه دست کم ۱۰ زن در پی اعمال خشونت به قتل رسیدند. از میان این موارد، هشت زن توسط اعضای خانواده خود به قتل رسیدند که دلیل اعلام شده برای این جنایات «اختلافات خانوادگی» عنوان شده است. یک مورد قتل توسط نامزد سابق و یک مورد دیگر پس از رد درخواست ازدواج توسط خواستگار انجام شده است. این آمار بار دیگر ابعاد نگران کننده خشونت علیه زنان و تداوم قتل‌های مرتبط با خشونت خانگی در غیاب چارچوب قانونی مؤثر برای حمایت از زنان در معرض خطر را نشان می‌دهد.

بخش نه: اعتراضات و اعتصابات

در تیرماه بیش از ۴۰۰ تجمع و حرکت اعتراضی در سراسر کشور برگزار شد. کمپین «سه‌شنبه‌های نه به اعدام» به هفته صدوسی‌ام خود رسید و در این چارچوب، زندانیان سیاسی در ۵۹ زندان کشور - از جمله اوین، قزلحصار، مشهد، ارومیه، اهواز، تبریز، سنندج، بوکان و یاسوج - دست به اعتصاب غذا زدند. هم‌زمان، بازنشستگان تأمین اجتماعی، کارگران اخراجی، کارگران سایر بخش‌ها و کارکنان و مالباختگان نیز در اعتراض به عدم رسیدگی به خواسته‌هایشان تجمعات اعتراضی برگزار کردند.

تحلیل تحلیلی و جمع‌بندی نهایی

لیگ حقوق بشر زندانیان ایران معتقد است آنچه در این ماه رخ داده را نباید مجموعه‌ای از رویدادهای پراکنده و مجزا دانست، بلکه باید آن را حلقه‌ای از یک زنجیره واحد و به هم پیوسته سرکوب خواند. سه شاخص کلیدی این ماه - تمرکز ۳۵ درصد از کل اعدام‌ها در یک روز واحد (۲۴ تیر)، تمرکز نیمی از اعدام‌ها در تنها سه شهر (قزلحصار، تبریز، شیراز)، و هم‌زمانی این موج اعدام با اعتصاب غذای ۱۵۰۰ زندانی محکوم به اعدام در همان زندان - در کنار هم یک الگوی رفتاری روشن را آشکار

می‌کنند: اعدام گروهی و برق‌آسا به‌مثابه واکنشی تنبیهی به مقاومت جمعی زندانیان، و نه صرفاً روندی عادی و پرونده‌به‌پرونده قضایی. این الگو با تشدید هم‌زمان تنش نظامی منطقه‌ای هم‌پوشانی دارد؛ ارزیابی نگارنده این است که حکومت در دوره‌های بحران امنیتی و ژئوپلیتیک، آستانه توسل به مجازات اعدام و بازداشت‌های گسترده را به‌طور محسوس پایین می‌آورد تا هزینه سیاسی هرگونه اعتراض داخلی را از پیش بالا ببرد.

پیوند میان بخش‌های ظاهراً متفاوت این گزارش نیز از نگاه نگارنده گویاست: تورم سالانه ۶۶ درصدی و بیکاری فزاینده جوانان (۲۳.۴ درصد) — که هر دو از سوی مرکز آمار خود حکومت تأیید شده‌اند — با اخراج‌های خودسرانه کارگران هم‌زمان است، و در حداقل یک مورد مستند (شهرداری ایرانشهر) ابزار اخراج شغلی حتی مستقیماً با فشار نهادهای امنیتی و اطلاعاتی گره خورده است. به بیان دیگر، خط فاصل میان سرکوب سیاسی-امنیتی و بحران معیشتی-اقتصادی در ایران تیرماه ۱۴۰۵ به شدت کم‌رنگ شده و این دو، دو روی یک سیاست واحد کنترل اجتماعی‌اند. کاهش عددی اعدام سیاسی نسبت به ماه‌های پیشین (از ۱۲ نفر در فروردین به ۵ نفر در تیر) نیز نباید نشانه تخفیف فشار تلقی شود، چرا که هم‌زمان ۱۲ حکم اعدام سیاسی دیگر (پرونده میدان علیخانی) توسط دیوان عالی کشور تأیید و آماده اجرا شده است؛ به عبارت دیگر، «خط لوله» اعدام سیاسی نه تنها خشک نشده، بلکه پر شده و در انتظار تخلیه است.

مجموعه رویدادهای تیرماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد نقض گسترده و سیستماتیک حقوق بشر در ایران همچنان ادامه دارد و استفاده از اعدام، سرکوب اعتراضات زندانیان و محدودسازی آزادی‌های بنیادین به‌عنوان ابزارهای فشار و کنترل جامعه دنبال می‌شود. تحلیل آماری این گزارش نشان می‌دهد این سرکوب یک‌بعدی نیست، بلکه در چند جبهه هم‌زمان پیش می‌رود: در جبهه قضایی، با ۵۵ اعدام، ۲۸ حکم اعدام جدید و تأیید ۱۲ حکم اعدام دیگر توسط دیوان عالی کشور؛ در جبهه امنیتی، با بازداشت ۹۶ شهروند و صدور صدها سال حبس؛ در جبهه بدنی، با احکام شلاق که همچنان علیه هنجارهای بین‌المللی اجرا می‌شود؛ و در جبهه اقتصادی-معیشتی، با تورم ۶۶ درصدی، بیکاری فزاینده و اخراج گسترده کارگران که به گفته آمار رسمی خود حکومت، فشار مضاعفی بر اقشار کم‌درآمد وارد می‌کند. تمرکز جغرافیایی اعدام‌ها در معدود زندان‌هایی چون قزلحصار، و وقوع اعدام گروهی ۱۹ زندانی تنها در یک روز (۲۴ تیر)، بیانگر الگوی از اعدام‌های موجی و هدفمند برای سرکوب اعتراض جمعی زندانیان محکوم به اعدام است. در برابر این روند، مقاومت و اعتراض زندانیان — از اعتصاب غذای ۱۵۰۰ زندانی قزلحصار تا کارزار سراسری «سه‌شنبه‌های نه به اعدام» در ۵۹ زندان — و افزایش مطالبه عمومی برای لغو مجازات اعدام، بر ضرورت پایان دادن به این چرخه نقض حقوق بشر و پایبندی به اصول بنیادین حق حیات و عدالت تأکید دارد.

پیشنهادهای و اقدامات پیشنهادی به مقامات اجرایی و نهادهای بین‌المللی

لیگ حقوق بشر زندانیان ایران ضمن هشدار نسبت به وضعیت حقوق بشر در ایران از مقامات جمهوری اسلامی می‌خواهد:

- اعلام فوری توقف (تعلیق) اجرای کلیه احکام اعدام، به‌ویژه در پرونده‌های مرتبط با اعتراضات دی‌ماه ۱۴۰۴، از جمله پرونده «میدان علیخانی» اصفهان که حکم ۱۲ زندانی سیاسی آن به تأیید دیوان عالی کشور رسیده است.
- لغو قطعی حکم اعدام صادرشده برای افرادی که در زمان ارتکاب جرم زیر ۱۸ سال سن داشته‌اند (نظیر پرونده میثم ایرندگانی) و بازنگری در تمامی پرونده‌های مشابه، مطابق تعهدات ایران ذیل کنوانسیون حقوق کودک.
- توقف صدور و اجرای مجازات شلاق و سایر مجازات‌های بدنی و تحقیرآمیز، و لغو احکام صادره برای زندانیان سیاسی محکوم به این مجازات.

- آزادی بی‌قید و شرط شهروندانی که صرفاً به دلیل فعالیت مسالمت‌آمیز مدنی، رسانه‌ای، دانشجویی یا عقیدتی بازداشت شده‌اند و لغو اتهامات علیه دست‌کم ۹۶ شهروند بازداشت‌شده در تیرماه.
- تضمین حق دسترسی زندانیان محکوم به اعدام به وکیل انتخابی خود و اطلاع‌رسانی پیشین و رسمی به خانواده‌ها پیش از اجرای هر حکم اعدام.
- انجام تحقیق مستقل، شفاف و قابل راستی‌آزمایی درباره علت مرگ زندانیانی که در بازداشت جان باخته‌اند (از جمله مصطفی نظامی، شهاب باوی و افشین البندی) و انتشار عمومی نتایج آن.
- الزام کارفرمایان دولتی و خصوصی به رعایت استانداردهای ایمنی محل کار و ممنوعیت اخراج خودسرانه کارگران بدون رعایت تشریفات قانونی، غرامت و بیمه بیکاری مؤثر.

به نهادهای و سازوکارهای حقوق بشری سازمان ملل متحد

- تمديد و تقويت منابع و اختيارات هيئت حقيقت‌ياب مستقل بين‌المللی درباره ايران و دفتر گزارشگر ويژه حقوق بشر در امور ايران.
- پیگیری فوری و انتشار عمومی وضعیت ۱۲ زندانی سیاسی پرونده «میدان علیخانی» که حکم اعدام آنان به تأیید دیوان عالی کشور رسیده و در آستانه اجراست.
- درخواست رسمی برای دسترسی و بازدید مستقل از زندان قزلحصار، با توجه به تمرکز غیرمعمول اعدام‌ها در این زندان و اعتصاب غذای دست‌کم ۱۵۰۰ زندانی محکوم به اعدام در آن.
- ارجاع رسمی پرونده اعدام افراد کمتر از ۱۸ سال در زمان ارتکاب جرم به کمیته حقوق کودک سازمان ملل برای بررسی و اقدام.

به دولت‌ها و جامعه بین‌المللی

- اعمال یا تمديد تحريم‌های هدفمند علیه مقامات قضایی مسئول صدور و اجرای احکام اعدام سیاسی، از جمله مقامات و شعبی که در این گزارش نام برده شده‌اند.
- مشروط کردن هرگونه گفت‌وگوی دیپلماتیک یا اقتصادی با جمهوری اسلامی ایران به بهبود قابل‌رستی آزمايي وضعیت حقوق بشر و توقف اعدام.
- حمایت مالی، حقوقی و سیاسی از سازمان‌های مستقل مستندساز حقوق بشر ایرانی که در غیاب اطلاع‌رسانی رسمی، ۸۹ درصد اعدام‌های تیرماه را مستند کرده‌اند.

به نهادهای بین‌المللی کار و اقتصادی

- نظارت سازمان بین‌المللی کار (ILO) بر رعایت استانداردهای بنیادین کار در ایران، به‌ویژه در زمینه اخراج خودسرانه، آزادی تشکلهای کارگری مستقل و ایمنی محل کار.
- درخواست از دولت ایران برای انتشار آمار شفاف، مستقل و قابل راستی‌آزمایی از مرگ‌ومیر و اخراج ناشی از کار، با احتساب کارگران غیررسمی، کولبران و سوخت‌بران که در آمار رسمی کنونی نادیده گرفته می‌شوند.